

รายงานการเดินทางไปราชการ ณ สาธารณรัฐเกาหลีใต้

๑. ชื่อโครงการ   การประชุมหารือเตรียมการนิทรรศการพิเศษศิลปะไทย ประจำปี ๒๕๖๙
เรื่องThailand-Land, People and Stories.

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อนำเสนอเนื้อหา นิทรรศการพิเศษเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม ศาสนา และเอกลักษณ์ศิลปะไทย ผ่านโบราณวัตถุชิ้นสำคัญ จำนวน ๒๓๐ รายการที่บอกเล่าเรื่องราวแง่มุมต่างๆ ตลอดจนความเป็นมาของผู้คนที่อาศัยบนดินแดนไทยตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน

๒. เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากรและองค์กรพิพิธภัณฑ์ของไทยกับสาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้บันทึกความเข้าใจด้วยการแลกเปลี่ยนวิทยาการและศิลปวัฒนธรรมร่วมกัน (ฉบับใหม่) ระหว่างวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๗ - ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๗

๓. เพื่อเรียนรู้รูปแบบการใช้แสง สี สื่อ เทคนิคการจัดแสดงและการรักษาความปลอดภัยภายใน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เกาหลี, เรียนรู้วิธีการบริหารจัดการระบบคลังพิพิธภัณฑ์ที่มีมาตรฐานระดับสากล และการเรียนรู้ความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ ตลอดจนวิธีการดูแลรักษาแหล่งโบราณสถานที่เป็นมรดกโลกให้ยังคงอยู่ในสภาพสมบูรณ์

๔. เพื่อตรวจสอบสภาพแวดล้อม ระบบรักษาความปลอดภัย ตลอดจนความพร้อมของสถานที่จัดแสดง นิทรรศการพิเศษดังกล่าว ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เกาหลี โซบึงโก-โรเซตยงชาน กรุงโซล และ พิพิธภัณฑ์ วัดทงโดซา เขตยงชาน จังหวัดคยองซังนัมโด

๓. กำหนดเวลา วันที่ ๒๖ – ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๘

๔. สถานที่
๑. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เกาหลี กรุงโซล
  ๒. พิพิธภัณฑ์วัดทงโดซา จังหวัดคยองซังนัมโด
  ๓. ถ้ำช็อกกูรัมและวัดพุททกุกซา จังหวัดคยองจู
  ๔. National Research Institute of Cultural Heritage (NRICH) เมืองแทจ็อน
  ๕. พิพิธภัณฑ์พระราชวัง (National Palace Museum)

๕. หน่วยงานผู้จัด   พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เกาหลี

๖. หน่วยงานสนับสนุน   พิพิธภัณฑ์วัดทงโดซา จังหวัดคยองซังนัมโด

๗. กิจกรรม

๑. การเข้าร่วมประชุมหารือเตรียมการนิทรรศการพิเศษศิลปะไทย ประจำปี ๒๕๖๙ เรื่อง Thailand-Land, People and Stories. ณ ห้องประชุมชั้น๖ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เกาหลี และตรวจสอบสภาพแวดล้อม รวมทั้งระบบรักษาความปลอดภัย ณ พิพิธภัณฑ์วัดทงโดซา

๒. การศึกษาดูงานในพิพิธภัณฑ์ต่างๆ, งานอนุรักษ์โบราณวัตถุ, งานคลังพิพิธภัณฑ์ และแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่เป็นมรดกโลก ในระหว่างการประชุม

๘. คณะผู้แทนไทย

ประเทศไทยได้รับเชิญให้เข้าร่วมการประชุมฯ จำนวน ๗ คน กรมศิลปากรมอบหมายผู้แทนเข้าร่วมได้แก่

๑. นางสาวนิตยา กนกมงคล	ผู้อำนวยการสำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
๒. นางสาวดวงกมล กมลานนท์	ภัณฑารักษ์ชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาพิพิธภัณฑ์
๓. นางสาวโสภิต ปัญญาชั้น	นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มวิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์
๔. นางสาวกัญณศมนต์ ภูธรธรรม	ภัณฑารักษ์ชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มทะเบียน คลังพิพิธภัณฑ์และสารสนเทศ
๕. นายธีรศักดิ์ แป้นรส	นักวิชาการช่างศิลป์ชำนาญการ
๖. นางสาวณัฐพร แก่นสน	ภัณฑารักษ์ชำนาญการ
๗. นายอรรณพ แจ่มสว่าง	ภัณฑารักษ์ปฏิบัติการ

๙. สรุปสาระของกิจกรรม

วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เวลา ๐๙.๐๐ น. ฝ่ายเกาหลีนำคณะผู้แทนฝ่ายไทยตรวจสอบสถานที่ห้องจัดแสดงนิทรรศการพิเศษ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการเตรียมติดตั้งจัดวางโบราณวัตถุที่ขอยืมจากประเทศญี่ปุ่นที่จะเปิดให้เยี่ยมชมอย่างเป็นทางการช่วงปลายปี ๒๕๖๘ ห้องจัดแสดงนิทรรศการพิเศษจากต่างประเทศจะแยกพื้นที่ชัดเจน มีเคาน์เตอร์จำหน่ายตั๋วและห้องจำหน่ายสินค้าที่ระลึก โดยจะออกแบบและผลิตสินค้าที่ระลึกขึ้นใหม่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาิทรรศการนั้นๆ ภายในห้องนิทรรศการพิเศษจัดเส้นทางเดินแบบเข้า-ออกทางเดียว ผู้จัดแสดงจะมีการติดตั้งอุปกรณ์ควบคุมอุณหภูมิและความชื้นให้คงที่ โดยจะพิจารณาเป็นรายชิ้นว่าชิ้นใดมีความจำเป็นต้องควบคุมเป็นพิเศษหรือไม่ อย่างไร หรือควบคุมตามข้อตกลงของประเทศต้นทางที่ยืมโบราณวัตถุกำหนด

ภายในตู้จัดแสดงติดกระดาษยันจิ ซึ่งเป็นกระดาษพื้นเมืองเกาหลีที่ไม่มีกรด แทนการทาสีที่ตัวแทนเพื่อให้โบราณวัตถุสัมผัสกับกระดาษไร้กรด ไม่สัมผัสโดยตรงกับแผ่นไม้ทาสี (รูปที่ ๑-๓)

รูปที่ ๑

รูปที่ ๒

รูปที่ ๓

การตรวจสอบความพร้อม สภาพแวดล้อม ภายในห้องจัดแสดงนิทรรศการพิเศษจากต่างประเทศ

เวลา ๑๐.๐๐ น. เริ่มการประชุมหารือสองฝ่ายเพื่อเตรียมการนิทรรศการพิเศษศิลปะไทยประจำปี ๒๕๖๙ เรื่อง Thailand-Land, People and Stories. ณ ห้องประชุมชั้น ๖ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เกาหลี โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม ดังนี้

ฝ่ายเกาหลี ประกอบด้วย

๑. Kim Jae Hong, Director General of National Museum of Korea
๒. Juhyun Cheon, Ph.D., Director Conservation Science Division
๓. Park Mi Seon, Conservator/Korean painting Conservation
๔. Kwon Kangmi, Senior Curator/ World Art Division
๕. Oh Seiyon, Head World Art Division
๖. Kwon Hyeun, Associate Curator/ World Art Division
๗. Noh Namhee, Curator
๘. Kim Minjung, Curatorial Assistant

ฝ่ายไทย ประกอบด้วย

๑. นางสาวนิตยา กนกมงคล	ผู้อำนวยการสำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
๒. นางสาวดวงกมล กมลานนท์	ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาพิพิธภัณฑ์
๓. นางสาวโสภิต ปัญญาชน	ผู้อำนวยการกลุ่มวิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์
๔. นางสาวกัญณศมนต์ ภูธรธรรม	ผู้อำนวยการกลุ่มทะเบียน คลังพิพิธภัณฑ์และสารสนเทศ
๕. นายธีรศักดิ์ แป้นรส	นักวิชาการช่างศิลป์ชำนาญการ
๖. นางสาวณัฐพร แก่นสน	ภัณฑารักษ์ชำนาญการ
๗. นายอรรณพ แจ่มสว่าง	ภัณฑารักษ์ปฏิบัติการ

นางสาวนิตยา กนกมงคล ประธานการประชุมฝ่ายไทยแจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าโบราณวัตถุ จำนวน ๑๓๐ รายการที่ทางฝ่ายเกาหลีคัดเลือกไว้ มีหลายรายการที่กรมศิลปากรไม่สามารถให้ยืมจัดแสดงได้ เนื่องจากเป็นโบราณวัตถุที่ติดตั้งจัดแสดงนิทรรศการถาวรในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร, พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เชียงใหม่, พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา, พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระปฐมเจดีย์ ฯลฯ ไม่สามารถเคลื่อนย้ายออกจากที่ตั้งได้ เนื่องจากจะกระทบกับเนื้อหาการจัดแสดงและมีผลต่อความปลอดภัยระหว่างการเคลื่อนย้ายไปจัดแสดง ณ ต่างประเทศ ทางฝ่ายไทยจึงคัดเลือกโบราณวัตถุ มีคุณค่าความสำคัญทางประวัติศาสตร์ไม่น้อยกว่ากันและมีรูปแบบศิลปะเดียวกันทดแทน รวมทั้งคัดเลือกโบราณวัตถุเพิ่มเติมอีก ๑๐๓ รายการ จากคลังกลางพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ทั่วประเทศมากถึง ๒๒ แห่ง เพื่อบอกเล่าเนื้อหาเกี่ยวกับผู้คนบนดินแดนไทยในอดีตให้สมบูรณ์มากขึ้น โดยได้จัดทำสไลด์เนื้อหาโครงร่างนิทรรศการแบ่งออกเป็น ๕ บท ประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ ยุคก่อนประวัติศาสตร์ของไทย บอกเล่าพัฒนาการทางสังคมจากเก็บของป่าล่าสัตว์สู่สังคม
กสิกรรมจากแหล่งโบราณคดีสำคัญทั่วดินแดนไทย

ส่วนที่ ๒ วัฒนธรรมบ้านเชียง แหล่งมรดกโลกที่แสดงให้เห็นจุดเปลี่ยนผ่านเชื่อมต่อพัฒนาการที่
เจริญก้าวหน้าจากสมัยหินใหม่เข้าสู่สมัยสัมฤทธิ์และสมัยเหล็กตามลำดับ

ส่วนที่ ๓ จากบ้านสู่เมืองนครรัฐที่มีแบบแผนการเมืองการปกครองชัดเจน แสดงให้เห็นการเชื่อมต่อ
ระหว่างซีกโลกตะวันตกกับตะวันออกด้วยระบบเศรษฐกิจการค้า โดยเฉพาะศาสนาพุทธที่ยังแก่นรากความ
เชื่อความศรัทธาเหนียวแน่นให้แก่ผู้คนที่อาศัยบนดินแดนไทย

ส่วนที่ ๔ ความรุ่งเรือง ชุมพลแห่งอำนาจ ความศรัทธาบนดินแดนสุวรรณภูมินำไปสู่กำเนิดอาณาจักร
ที่มั่งคั่งยิ่งใหญ่ยาวนานหลายศตวรรษบนแผ่นดินไทยมากมายหลายอาณาจักร ส่งอิทธิพลทางศิลปกรรม
ความคิด ความเชื่อมาถึงปัจจุบัน

ส่วนที่ ๕ แผ่นดินไทยในปัจจุบันที่เป็นช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านจากการปกครองแบบ
สมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเป็นช่วงเวลาหลอมรวมผู้คน
มากมายหลายตาหลายชาติพันธุ์ อยู่อาศัยอย่างร่มเย็นเป็นสุขภายใต้ร่มบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์
ไทยเป็นปึกแผ่นดังเช่นทุกวันนี้ และได้นำเสนอรายละเอียดโบราณวัตถุที่ละรายการให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณา

นาย Kim Jae Hong กล่าวขอบคุณที่ทางกรมศิลปากรให้ความสำคัญกับการจัดแสดง
นิทรรศการศิลปะไทยในประเทศเกาหลีใต้ครั้งนี้อย่างยิ่ง โดยคัดเลือกโบราณวัตถุชิ้นสำคัญที่มีคุณค่าทาง
ประวัติศาสตร์ไทยทดแทนให้มากมายนับร้อยรายการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่านิทรรศการเรื่อง Thailand-Land,
People and Stories จะสร้างแรงกระเพื่อมความสนใจศิลปวัฒนธรรมไทยในหมู่ประชาชนชาวเกาหลีใต้เพิ่ม
มากขึ้น อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีและส่งเสริมการท่องเที่ยวประเทศไทยในอนาคตอีกด้วย

เวลา ๑๒.๐๐ น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

เวลา ๑๓.๐๐ น. เริ่มประชุมต่อในช่วงบ่าย พิจารณารายละเอียดโบราณวัตถุต่อ พร้อมหารือ
ประเด็นการนำโบราณวัตถุไปจัดแสดงต่อที่พิพิธภัณฑวัดทองโดซาที่อยู่ห่างออกไปทางตอนใต้ พื้นที่จัดแสดงมี
ไม่มาก จำเป็นต้องลดจำนวนโบราณวัตถุที่ยืมมาจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เกาหลีครั้งหนึ่ง และ
อาจจะคัดเลือกไปเฉพาะชิ้นที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธเท่านั้น เพื่อให้สอดคล้องกับสำคัญของวัดทองโดซา
ที่เป็นวัดในศาสนาพุทธเก่าแก่นับพันปี ก่อตั้งในสมัยราชวงศ์ชิลลา เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสร้างเคารพสมเด็จ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอีกด้วย ทางฝ่ายเกาหลีเข้าใจดีว่าทางฝ่ายไทยวิตกกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยระหว่าง
ขนย้ายโบราณวัตถุที่ไกลมาก ระยะทางประมาณ ๓๖๙ กิโลเมตร แต่อยากให้ทางฝ่ายไทยไปตรวจดูเส้นทาง
ถนน ความพร้อมสถานที่ของพิพิธภัณฑวัดทองโดซาในวันรุ่งขึ้นก่อน (รูปที่ ๔-๙)

นอกจากนี้ฝ่ายไทยได้แจ้งระยะเวลา ลำดับขั้นตอนการยืมโบราณวัตถุให้แก่ฝ่ายเกาหลีทราบ
จะได้จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานร่วมกันทั้งฝ่ายต่อไป ฝ่ายไทยได้เสนอรูปแบบการทำงานผสมผสานโดยฝ่าย
เกาหลีวางโครงเรื่อง ฝ่ายไทยเขียนเนื้อหาบทนิทรรศการให้ ซึ่งทางฝ่ายเกาหลีจะขอรับไปพิจารณา

รูปที่ ๔

รูปที่ ๕

รูปที่ ๖

การประชุมสองฝ่ายรอบเช้า ตั้งแต่เวลา ๑๐.๐๐ น. - ๑๒.๐๐ น.

รูปที่ ๗

รูปที่ ๘

รูปที่ ๙

การประชุมสองฝ่ายในภาคบ่าย ตั้งแต่ เวลา ๑๓.๐๐ น. - ๑๔.๓๐ น.

เวลา...

เวลา ๑๕.๐๐ น. - ๑๖.๐๐ น. ฝ่ายเกาหลีใต้พาคณะผู้แทนไทยศึกษาดูงาน ณ Conservation Science Division โดยมี Mr.Juhyun Cheon, Ph.D. ผู้อำนวยการแผนกวิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ให้การต้อนรับแนะนำความเป็นมาและภารกิจตลอดจนเป้าหมายในอนาคตของแผนกให้ผู้แทนไทยได้รับทราบว่าเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจด้านอนุรักษ์โบราณวัตถุของเกาหลีทั่วประเทศ รวมทั้งซ่อมอนุรักษ์โบราณวัตถุเกาหลีที่อยู่ในต่างประเทศโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ด้วยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลอย่างเต็มที่ ซึ่งปี ๒๐๒๖ จะย้ายแผนกไปทำงานที่อาคารแห่งใหม่ที่สร้างและตกแต่งเสร็จเรียบร้อยแล้ว มีขนาดพื้นที่ใช้สอยสำหรับปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นจากเดิมถึง ๗ เท่า มูลค่าก่อสร้างศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์เป็นเงินประมาณ ๙๐๐ ล้านบาท ปัจจุบันมีนักวิทยาศาสตร์ประจำ ๑๓ คน ผู้ช่วยนักวิทยาศาสตร์ ๑๒ คน รวมเป็น ๒๕ คน ส่วนแผนงานในอนาคตจะพัฒนาฐานข้อมูลโบราณวัตถุ จำนวน ๒,๕๐๐๐,๐๐๐ ชิ้น สำหรับนำไปใช้ประโยชน์ทั้งด้านการศึกษา วิจัย การประเมินราคา และการประมูล นอกจากนี้ยังมีโครงการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาช่วยงานชุดค้นโบราณคดี เพื่อช่วยประหยัดเวลาและมีความแม่นยำมากขึ้นอีกด้วย จากนั้นเจ้าหน้าที่ได้นำคณะผู้แทนไทยศึกษาดูงานห้องปฏิบัติการอนุรักษ์ตามลำดับ ได้แก่

๑. ห้องงานอนุรักษ์จิตรกรรม แบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ ผนังสือ, เอกสารโบราณ และภาพวาดที่รวมทั้งภาพวาดบนกระดาษและผืนผ้า แต่ละชิ้นใช้เวลาอนุรักษ์ อย่างเร็วที่สุด คือ ๑ ปี อย่างช้าที่สุด คือ ๒ ปี

๒. ห้องงานอนุรักษ์จิตรกรรมบนแผ่นหิน ขณะนี้ได้เริ่มอนุรักษ์ภาพวาดบนผนังหิน ศิลปะเอเชียกลางที่มีความบอบบางมากเป็นพิเศษ เริ่มจากการทำความสะอาดแบบแห้งก่อน จากนั้นทำความสะอาดแบบเปียกซ้ำอีก ๒-๓ ครั้งตามความจำเป็น จากนั้นฉีกชั้นสีกับแผ่นหินด้วยกาวยาธรรมชาติ Fish Glue และจะไม่มีมีการเขียนสีเพิ่มเติมเด็ดขาด ถือเป็นหลักการสำคัญของนักอนุรักษ์ชาวเกาหลีทุกคน งานอนุรักษ์ดินเผา งานอนุรักษ์หิน งานอนุรักษ์โลหะ

๓. ห้องงานอนุรักษ์ดินเผาและเซรามิกส์ ที่มีเครื่องมือ หรืออุปกรณ์พิเศษ เช่น เครื่องฉายรังสียูวี สำหรับตรวจสอบสภาพโบราณวัตถุที่ไม่อาจมองเห็นด้วยตาเปล่า อาจมีวัสดุแปลกปลอมหรือร่องรอยการซ่อมใหม่ สำหรับเทคนิคการซ่อมจะใช้ดินเหนียวมาปั้นเสริม ใช้กาวยาที่เหมาะสมกับชนิดวัสดุมาต่อชิ้นส่วน แล้วใช้โฟมมาหนุนพยุงรูปทรงภาชนะที่กำลังซ่อมอนุรักษ์ไม่ให้ยุบตัว (รูปที่ ๑๐-๑๑)

รูปที่ ๑๐-๑๑ เครื่องฉายรังสียูวีที่ช่วยให้มองเห็นร่องรอยการซ่อมเดิมบนวัตถุและกาวยาที่เหมาะสมกับการซ่อมติดชิ้นส่วนดินเผาหรือเซรามิกส์

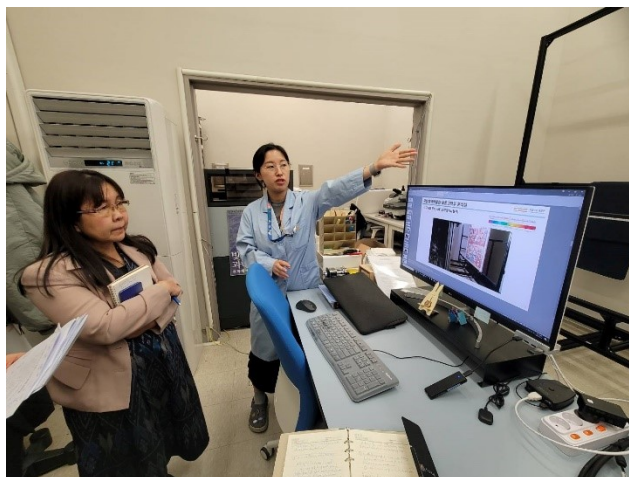
๔. ห้องงานอนุรักษ์โลหะ เป็นห้องที่ต้องควบคุมความชื้นให้ต่ำมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จึงต้องมีตู้เก็บโบราณวัตถุที่ควบคุมอุณหภูมิและความชื้นให้คงที่ต่ำกว่า ๓๐%RH ตลอด ๒๔ ชั่วโมง (รูปที่ ๑๒)

รูปที่ ๑๒ ตู้เก็บโบราณวัตถุแบบควบคุมอุณหภูมิและความชื้นตลอด ๒๔ ชั่วโมง

๕. ห้อง Radiographic เป็นห้องปฏิบัติการพิเศษสำหรับใช้เครื่องมือ X-Ray สแกนตรวจสอบสภาพภายในชิ้นโบราณวัตถุที่ไม่อาจเปิดเผยหรือมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า และสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบโบราณวัตถุได้อย่างละเอียดว่าประกอบด้วยวัสดุชนิดใดบ้าง

๖. ห้อง Analysis Data ในห้องปฏิบัติการนี้จะมีกล้องอินฟราเรด วิเคราะห์วัสดุแต่ละ layer ว่าประกอบด้วยวัสดุใดบ้าง รวมทั้งสามารถวิเคราะห์สถานที่ผลิตชิ้นงานนี้ได้ (รูปที่ ๑๓)

รูปที่ ๑๓ กล้องอินฟราเรดถ่ายภาพโบราณวัตถุ สามารถเก็บรายละเอียดได้ครบถ้วนสำหรับนำมาวิเคราะห์เชิงลึก

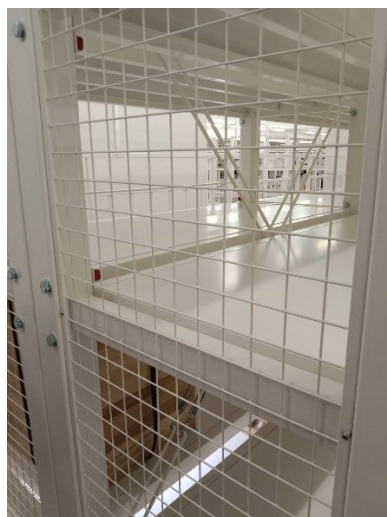
เวลา ๑๖.๐๐ น. -๑๗.๓๐ น. ฝ่ายเกาหลีนำคณะผู้แทนฝ่ายไทยศึกษาดูงานห้องคลังเก็บโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเกาหลี ซึ่งเป็นพื้นที่รักษาความปลอดภัยชั้นสูงสุด มีการควบคุมเข้มงวด ผู้จะเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่คลังต้องได้รับอนุญาตเป็นกรณีพิเศษเท่านั้น บุคคลภายนอกก่อนเข้าพื้นที่ต้องสวมถุงผ้าคลุมรองเท้าป้องกันฝุ่นซึ่งจะเดินได้สบายไม่ลื่น ส่วนเจ้าหน้าที่จะสวมรองเท้าสีขาวสำหรับใช้เฉพาะภายในพื้นที่ห้องคลังโบราณวัตถุ หน้าห้องคลังโบราณวัตถุทุกห้องจะมีติดตั้งพรมกาวทั้งด้านนอกและด้านในด้วยเสมอ

ห้องคลังเก็บโบราณวัตถุมี ๕ ขั้นตอนในการเข้าสู่ห้องคลัง ดังนี้

๑. ประตูเหล็กชั้นที่ ๑ หน้า ๒๕ เซนติเมตร
๒. ประตูเหล็กกรุกระจกนิรภัย ชั้นที่ ๒
๓. กุญแจ
๔. บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่
๕. สแกนใบหน้าผ่านเครื่องยืนยันตัวตน

ห้องคลังเก็บโบราณวัตถุมี ๒๒ ห้อง จำแนกเก็บตามประเภทวัสดุเป็นหลัก แต่ละประเภทต้องควบคุมอุณหภูมิและความชื้นเฉพาะ ซึ่งจะมีความแตกต่างกัน แต่จะมีระบบควบคุมอุณหภูมิและความชื้นอัตโนมัติส่วนกลางประจำอาคาร สามารถกำหนดค่าอุณหภูมิ/ความชื้นแต่ละห้องจากระบบควบคุมส่วนกลาง และออกแบบติดตั้งระบบนี้ตั้งแต่ก่อสร้างอาคารแบบเต็มระบบครบวงจร จึงไม่เคยมีปัญหาเรื่องเชื้อรา แมลง หรือฝุ่นภายในห้องคลังเก็บโบราณวัตถุ ไม่จำเป็นต้องเข้ามาทำความสะอาดบ่อยๆ เนื่องจากระบบจะควบคุมสภาพอากาศให้สะอาดอยู่เสมอ ความกว้างของโถงทางเดินหน้าทางเข้าห้องคลังกว้าง ๓ เมตร สำหรับความสูงภายในห้องจะสูง ๖ เมตร เป็นการออกแบบเตรียมพื้นที่ไว้สำหรับโบราณวัตถุขนาดใหญ่หรือใหญ่มากในอนาคต หากโบราณวัตถุมากขึ้น ก็สร้างแผ่นพื้นเหล็กโปร่ง ยกโครงเหล็กเป็นพื้นชั้น ๒ ภายในห้องคลังได้ ที่ทำพื้นเหล็กโปร่งเพื่อให้เครื่องดับเพลิงสามารถปล่อยสารดับเพลิงฮารอนทะเลผ่านพื้นลงมาถึงพื้นห้องจริงได้ พื้นห้องสามารถรับน้ำหนักได้สูงสุด ๑ ตันต่อตารางเมตร พื้นห้องจริงจะเป็นพื้นไม้ซึ่งจะคัดเลือกว่าไม้ชนิดใดเหมาะกับโบราณวัตถุประเภทใด ฝ่ายไทยได้สอบถามว่าพื้นไม้ทั้งห้องมีปัญหาเรื่องปลวกหรือแมลงกินเนื้อไม้หรือไม่ ฝ่ายเกาหลีตอบว่า การควบคุมสภาพแวดล้อม สภาพอากาศ อุณหภูมิระหว่าง ๒๐-๒๔ องศาเซลเซียส และความชื้นไม่เกิน ๖๐%RH ให้คงที่ตลอดเวลา จะไม่เกิดปัญหาปลวกและแมลงกัดเซาะ

ชั้นเหล็กจัดวางโบราณวัตถุไม่สามารถปรับระดับได้ โบราณวัตถุจะถูกจัดเก็บในกล่องพลาสติกหรือกล่องกระดาษก่อนวางบนชั้นเหล็ก ด้านข้างแต่ละชั้นเหล็กจะติดตั้งแกนเหล็กที่มีคั่นโยกยกตั้งตามระดับความสูงได้ ๒ ระดับที่ต้องการป้องกันวัตถุตกจากชั้น (รูปที่ ๑๔-๑๕) รถเข็นสำหรับขนย้ายโบราณวัตถุจะประกอบเป็นตู้ป้องกันโบราณวัตถุตกหรือกระเทือนร่วขณะเข็น

(รูปที่ ๑๔-๑๕)

วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เวลา ๐๗.๓๐ น. ออกเดินทางจากโรงแรมที่พักไปยังวัดทงโคชา จังหวัดคยองซังนัมโด

เวลา ๑๓.๐๐ น. - ๑๖.๓๐ น. คณะผู้แทนไทยตรวจสอบสภาพความพร้อมของอาคารสถานที่และห้องจัดแสดงพิพิธภัณฑวัดทงโคชา ซึ่งจะเป็นสถานที่จัดแสดงอีกแห่ง หลังจากสิ้นสุดระยะเวลาจัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เกาหลีแล้ว เจ้าหน้าที่ประจำพิพิธภัณฑทออธิบายให้ทราบว่าแม้วัดทงโคชาจะเป็นมรดกโลกที่ตั้งอยู่บนเขาแวดล้อมด้วยต้นไม้ใหญ่ มีความชื้นสูง แต่ผู้จัดแสดงติดตั้งเครื่องควบคุมความชื้นไว้ทุกตู้เนื่องจากโบราณวัตถุส่วนใหญ่เป็นอินทรีวัตถุที่มีความบอบบางเป็นพิเศษ จึงควบคุมดูแลอย่างดี มีการปิดกั้นพื้นที่บางชั้นที่สำคัญมากๆ ไม่ให้ผู้เยี่ยมชมเข้าถึงได้ง่าย มีการตั้งค่าความสว่างของแสงให้อยู่ภายใต้ข้อกำหนดที่เหมาะสมกับแต่ละชนิดของวัสดุ พื้นที่ภายในห้องกว้างขวาง สามารถจุผู้เยี่ยมชมได้มาก ไม่แออัดสภาพแวดล้อมได้รับการควบคุมอย่างดี ไม่เป็นอันตรายต่อโบราณวัตถุ การรักษาความปลอดภัยภายนอกมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยคอยกำกับตรวจตรา ทางวัดไม่อนุญาตให้ผู้เยี่ยมชมขับรถเข้ามา ต้องจอดรถไว้ที่ลานจอดรถเท่านั้น แล้วเดินระยะทางไม่น้อยกว่า ๕๐๐ เมตร จึงจะถึงพิพิธภัณฑ และเป็นทางลาดชันเนิน ถนนไม่กว้างมากนัก จึงมีความปลอดภัยจากกรณีโจรกรรมพอสมควร (รูปที่ ๑๖-๒๑)

รูปที่ ๑๖

รูปที่ ๑๗

รูปที่ ๑๘

รูปที่ ๑๙

รูปที่ ๒๐

รูปที่ ๒๑

วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เวลา ๐๘.๓๐ น. - ๑๒.๐๐ น. คณะผู้แทนฝ่ายไทยศึกษาดูงานการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลก คือ ถ้ำหินชอกกรัม (Seokguram Grotto) และวัดพุทธกุกซา (Bulguksa) ในเมืองคยองจู มีพระพุทธรูปแกะสลักจาก หินอ่อนขนาดใหญ่ ถ้ำหินสร้างในสมัยอาณาจักรซิลลา อายุร่วมสมัยกับพระพุทธรูปสมัยทวารวดีของไทย ภัย คุกคามที่สำคัญที่สุดที่ถ้ำชอกกรัมต้องเผชิญคือ ความชื้นและการควบแน่น ซึ่งทำให้เกิดเชื้อราและตะไคร่น้ำ ความเสียหายจากสภาพอากาศต่อประติมากรรมหินก็เป็นภัยคุกคามอีกประการหนึ่ง การสร้างโดมคอนกรีต ระหว่างปี ๑๙๑๓-๑๙๑๕ ส่งผลให้เกิดความชื้นสะสมและความชื้นแทรกซึมเข้ามา โดมคอนกรีตที่ส่องถูกวางไว้ เหนือโดม...

เหนือโดมที่มีอยู่เดิมในช่วงทศวรรษ ๑๙๖๐ เพื่อสร้างช่องว่างอากาศ ๑.๒ เมตรระหว่างโดมทั้งสอง ควบคุมและปรับการไหลเวียนของอากาศ ลดการเกิดเชื้อรา และป้องกันความเสียหายจากสภาพอากาศเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มห้องโถงไม้ และปิดภายในถ้ำด้วยผนังกระจกเพื่อป้องกันผู้มาเยือนและการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิ การดัดแปลงที่ตามมาเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม ต้องมีการตรวจสอบและจัดการการควบคุมอุณหภูมิและความชื้น รวมถึงการระบายน้ำอย่างระมัดระวัง และต้องมีการนำมาตรการบรรเทาผลกระทบมาใช้ตามความจำเป็น

ส่วนวัดพุทธุกกุษา สร้างขึ้นเมื่อปีคริสตศักราช ๗๗๔ ภัยคุกคามหลักต่อส่วนประกอบของงานก่ออิฐของวัดพุทธุกกุษา ได้แก่ ฝนกรด มลพิษ หมอกเกลือจากทะเลตะวันออก และตะไคร่น้ำบนพื้นผิวของงานก่ออิฐ ภัยคุกคามเหล่านี้ได้รับการเฝ้าระวังและศึกษาอย่างต่อเนื่อง ไฟถือเป็นภัยคุกคามที่ยิ่งใหญ่ที่สุดต่อความสมบูรณ์ของอาคารไม้ของวัดพุทธุกกุษา จึงจำเป็นต้องมีระบบการป้องกันและเฝ้าระวังในสถานที่ดังกล่าวอย่างเข้มงวด

เวลา ๑๕.๐๐ น. คณะผู้แทนไทยเดินทางเข้าศึกษาดูงานที่ National Research Institute of Cultural Heritage (NRICH) เมืองแทจ็อน (รูปที่ ๒๒-๒๓) โดยเน้นศึกษาดูงานที่มีความเกี่ยวข้องและใกล้เคียงกับการทำงานของกลุ่มวิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ของไทย ซึ่งคณะผู้แทนไทยได้รับฟังการบรรยายสรุปผลงาน

รูปที่ ๒๒ อาคารสำนักงาน National Research Institute of Cultural Heritage (NRICH)

รูปที่ ๒๓

โดยเริ่มจาก

๑. ห้องปฏิบัติการงานอนุรักษ์โบราณวัตถุประเภทหิน (รูปที่ ๒๔-๒๕)

รูปที่ ๒๔

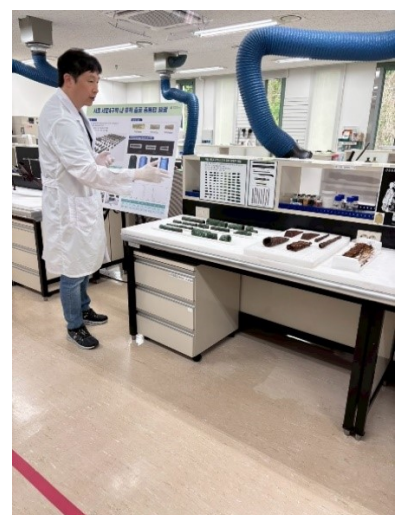

รูปที่ ๒๕

๒. ห้องปฏิบัติการงานอนุรักษ์โบราณวัตถุประเภทโลหะ (รูปที่ ๒๖-๒๗)

รูปที่ ๒๖

รูปที่ ๒๗

๓. ห้องปฏิบัติ...

๓. ห้องปฏิบัติการงานอนุรักษ์โบราณวัตถุประเภทภาพจิตรกรรม การอนุรักษ์จิตรกรรมโบราณยังคงยึดหลักการไม่เติมสีหรือวาดใหม่ลงไปบนชิ้นงานเดิม เน้นการทำความสะอาดและเสริมความแข็งแรงให้โบราณวัตถุเท่านั้น (รูปที่ ๒๘-๒๙)

รูปที่ ๒๘

รูปที่ ๒๙

๔. ห้องปฏิบัติงานการอนุรักษ์โบราณวัตถุประเภทกระดาษและผ้า (รูปที่ ๓๐-๓๑)

รูปที่ ๓๐

รูปที่ ๓๑

๕. ห้องปฏิบัติการเครื่อง Accelerator Mass Spectrometer (AMS) สำหรับวิเคราะห์ตรวจอายุตัวอย่างโบราณคดีโดยวิธีหาค่าคาร์บอน -๑๔ ซึ่งมีมูลค่าสูงมหาศาล มีการวางแผนเตรียมความพร้อมทั้งด้านอาคารสถานที่ ความรู้ของบุคลากร และงบประมาณยาวนานถึง ๑๐ ปี กว่าจะติดตั้งเสร็จเรียบร้อย คาดว่าจะเปิดใช้งานได้อย่างสมบูรณ์ภายในปี ๒๐๒๖ (รูปที่ ๓๒-๓๓)

รูปที่ ๓๒ เครื่อง Accelerator Mass Spectrometer (AMS) สำหรับวิเคราะห์ตรวจอายุตัวอย่างโบราณคดีโดยวิธีหาค่าคาร์บอน -๑๔

รูปที่ ๓๓

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เวลา ๐๙.๓๐ น. - ๑๖.๐๐ น. คณะผู้แทนไทยเข้าประชุมหารือด้านความร่วมมือทางวิชาการร่วมกับทางพิพิธภัณฑ์พระราชวัง (National Palace Museum) โดยมีผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์พระราชวังเป็นประธานการประชุมหารือ ซึ่งทั้งสองฝ่ายยินดีที่จะมีโครงการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในแต่ละวิชาชีพที่เกี่ยวข้องทั้งด้านพิพิธภัณฑ์และการอนุรักษ์ในอนาคต จากนั้นเป็นการเข้าศึกษาดูงานเกี่ยวกับห้องคลังเก็บโบราณวัตถุพิพิธภัณฑ์ ห้องปฏิบัติการงานอนุรักษ์โบราณวัตถุ และเยี่ยมชมแนวคิด เนื้อหา รูปแบบการจัดแสดงนิทรรศการถาวรภายในพิพิธภัณฑ์พระราชวัง (รูปที่ ๓๔-๔๕)

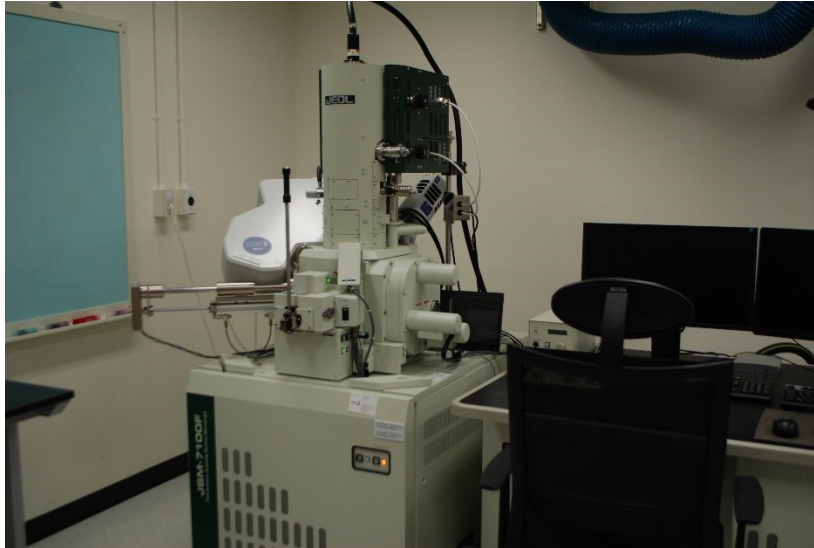
รูปที่ ๓๔-๓๕ การประชุมร่วมกันทั้งสองฝ่ายเพื่อแสวงหาความร่วมมือทางวิชาการในอนาคต

รูปที่ ๓๖-๓๗ ผู้อำนวยการสำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ถ่ายรูปกับผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์พระราชวัง

รูปที่ ๓๘ ห้องปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์โบราณวัตถุของพิพิธภัณฑ์พระราชวัง

รูปที่ ๓๙ ห้องปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์โบราณวัตถุของพิพิธภัณฑพระราชวัง

รูปที่ ๔๐ ห้องปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์โบราณวัตถุประเภทอินทรีย์วัตถุของพิพิธภัณฑพระราชวัง

รูปที่ ๔๑ ห้องปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์โบราณวัตถุประเภทอินทรีย์วัตถุของพิพิธภัณฑพระราชวัง

รูปที่ ๔๒-๔๓ ศึกษาแนวคิด วิธีการ รูปแบบ เนื้อหาการจัดแสดงนิทรรศการถาวรในพิพิธภัณฑ์พระราชวัง

รูปที่ ๔๔-๔๕ ศึกษาแนวคิด วิธีการ รูปแบบ เนื้อหาการจัดแสดงนิทรรศการถาวรในพิพิธภัณฑ์พระราชวัง

๑๐. ข้อเสนอแนะจากการจัดกิจกรรม

-จากการศึกษาดูงานหน่วยงานด้านพิพิธภัณฑ์และการอนุรักษ์ของเกาหลี ทุกแห่งมีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่มีระเบียบเข้มงวด จริงจังและทุ่มเททุกกระบวนการงาน ทุกขั้นตอนเพื่อปกป้องโบราณวัตถุ โบราณสถานอย่างดีที่สุด รัฐบาลให้ความสำคัญกับการศึกษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมอย่างแท้จริง เปิดให้ประชาชนในประเทศและนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติฟรี ส่งเสริมการเรียนรู้ วัฒนธรรมเกาหลีในวงกว้าง สร้างความรักและหวงแหนจากการปลูกฝังแบบไม่ยัดเยียด เป็นตัวอย่างแนวทางการทำงานที่ดีที่สามารถนำมาปรับใช้กับการปฏิบัติงานไทยได้

-พิพิธภัณฑ์ทุกแห่งของเกาหลีมีความอิสระในการออกแบบและผลิตสินค้าที่ระลึกมาวางจำหน่าย สามารถสร้างรายได้อย่างมาก แม้จะไม่ได้จำหน่ายค่าตัวเข้าชม เปิดกว้างให้เอกชน ประชาชนใช้ความคิด สร้างสรรค์ร่วมผลิตสินค้าที่ระลึกหลากหลายรูปแบบมาวางจำหน่าย ซึ่งในประเทศไทยยังมีข้อจำกัดด้าน ระเบียบข้อกฎหมายที่ต้องระมัดระวัง แต่สามารถนำแนวคิดจากเกาหลีไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของไทย

- การประชุมหารือร่วมกับผู้นำของหน่วยงานต่างๆของเกาหลีช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีที่จะทำให้ เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทักษะ ความรู้ระหว่างบุคลากรของสองประเทศได้ดีในอนาคต

(ลายมือชื่อ).....

(นางสาวนิตยา กนกมงคล)

ผู้อำนวยการสำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

(ลายมือชื่อ).....

(นางสาวดวงกมล กมลานนท์)

ภัณฑารักษ์ชำนาญการพิเศษ

(ลายมือชื่อ).....

(นางสาวกัญณศมนต์ ภู่อธรรม)

ภัณฑารักษ์ชำนาญการพิเศษ

(ลายมือชื่อ).....

(นางสาวโสภิต ปัญญาขัน)

นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ

(ลายมือชื่อ).....

(นางสาวณัฐพร แก่นสน)

ภัณฑารักษ์ชำนาญการ

(ลายมือชื่อ).....

(นายธีรศักดิ์ แป้นรส)

นักวิชาการช่างศิลป์ชำนาญการ

(ลายมือชื่อ).....

(นายอรรณพ แจ้สว่าง)

ภัณฑารักษ์ปฏิบัติการ